

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ημερομηνία εξαγωγής: 09/11/2025

Παρατηρήσεις στο ΣυμβΠλημΡοδ 8/2023 - Απάτη και πλαστογραφία κατά του Δημοσίου κατ' εξακολούθηση - Οριοθέτηση της απαιτούμενης βλάβης - Συρροές των εγκλημάτων - Διαχρονικό δίκαιο

Συγγραφέας: Θοδωρής Καραγιάννης, ΜΔΕ, Δικηγόρος

Μέσο Δημοσίευσης: ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ, 2/2024, σελ. 161 - 164

Το υπ' αριθ. 8/2023 ΣυμβΠλημΡοδ αφορά στην παραπομπή των κατηγορουμένων για πράξεις που τελέστηκαν μέχρι το 2018 και η δίωξη ασκήθηκε για τα αδικήματα της πλαστογραφίας (συμπληρωματική δίωξη για την α' κατηγορούμενη), χρήσης πλαστού εγγράφου κατ' εξακολούθηση και κατά συναυτουργία με συνολική ζημία άνω των 120.000 ευρώ σε βάρος του ελληνικού Δημοσίου και για απάτη κατ' εξακολούθηση, τετελεσμένη και σε απόπειρα, με συνολική ζημία του ελληνικού Δημοσίου και αντίστοιχο όφελος των δραστών άνω των 120.000 ευρώ κατά συναυτουργία.

1. Ζητήματα συρροής

Α. Αρ. 216 και 386 ΠΚ

Αρχικά, υιοθετείται η πάγια άποψη της νομολογίας¹, ότι η τετελεσμένη απάτη συρρέει αληθινά με το αδίκημα της πλαστογραφίας. Γίνεται δεκτό, «ότι οι πράξεις της πλαστογραφίας με χρήση και της απάτης συρρέουν αληθώς (πραγματικά) μεταξύ τους, καμία από αυτές δεν απορροφάται από την άλλη, διότι η καθεμία από αυτές είναι αυτοτελής και στοιχειοθετείται από ιδιαίτερα περιστατικά, και δεν αποτελεί η μία συστατικό στοιχείο της άλλης ή επιβαρυντική περίπτωση ούτε και αναγκαίο μέσο διάπραξης αυτής (ΑΠ 506/2017²)», άποψη που βρίσκει αντίλογο στη θεωρία³, χωρίς να υιοθετείται από τη νομολογία. Γίνεται, μάλιστα, δεκτό ότι η εν γένει χρήση πλαστού και η απάτη συρρέουν αληθινά είτε τελείται η χρήση πλαστού προς συγκάλυψη της απάτης είτε αποτελεί μέσο επίτευξης της παραπλάνησης του θύματος.⁴

Σε περίπτωση, όμως, απόπειρας απάτης, γίνεται δεκτό από θεωρία⁵ και νομολογία⁶, ότι η απόπειρα της απάτης και η χρήση πλαστού ή νοθευμένου εγγράφου, όταν τα, για την απάτη, παρασταθέντα ψευδή γεγονότα ως αληθή ταυτίζονται προς τα συγκροτούντα την χρήση του πλαστού εγγράφου - όχι δε και όταν συντρέχουν και άλλες ψευδείς παραστάσεις, που δεν ταυτίζονται προς τις αποτελούσες μόνο την χρήση του πλαστού εγγράφου (σε αυτή την περίπτωση συρρέουν αληθινά) - δεν είναι αυτοτελή εγκλήματα και η απόπειρα απάτης απορροφάται από την χρήση πλαστού εγγράφου⁷ (ΑΠ 506/2017). Την ανωτέρω άποψη δέχεται το υπό κρίση βούλευμα και η εισαγγελική πρόταση «διορθώνοντας» την αρχική ποινική δίωξη.

Επίσης, στο αρ. 216 ΠΚ, στην περίπτωση που ο δράστης της παρ. 1 προέβαινε ο ίδιος στη χρήση του πλαστού εγγράφου κατά τον προϋσχύοντα ΠΚ, θεωρείτο επιβαρυντική περίπτωση, χωρίς να προβλέπεται επίταση της ποινής, αλλά επηρέαζε μόνο την επιμέτρηση αυτής. Υπό τη διατύπωση του νέου ΠΚ γίνεται δεκτό, ότι η χρήση πλαστού δεν αποτελεί πλέον επιβαρυντική περίπτωση, αλλά αποτελεί πια δυνάμει της νέας διατύπωσης αυτοτελή πράξη (παρ. 2), η οποία συρρέει φαινομενικά, όταν ακολουθεί την πλαστογραφία και πραγματοποιείται από τον δράστη του αρ. 216 παρ. 1, οπότε και απορροφάται από αυτήν⁸ (ομοίως και θεωρία⁹).

Β. Απάτη κατ' εξακολούθηση

Τέλος, για να κινηθεί δίωξη για την πράξη της απάτης κατ' εξακολούθηση (αρ. 98 παρ. 2 ΠΚ), η ΟΛΑΠ 1/2020¹⁰ αναφέρει ρητά, ότι «προκειμένου περί απάτης, τότε μόνο υπάρχουν περισσότερες πράξεις, που -αν συνδέονται και με την ταυτότητα της απόφασης προς τέλεσή του- θα αποτελούν κατ' εξακολούθηση τέλεση αυτής, αν κάθε επιζήμια για τον παθόντα πράξη είναι αποτέλεσμα χωριστής πλάνης του εξαπατηθέντος, που προκλήθηκε από χωριστή απατηλή συμπεριφορά του κατηγορουμένου», άποψη που υιοθετούσε και παλιότερα η νομολογία και η οποία δεχόταν ότι: «Έτσι επί απάτης, κατά το αρ. 386 του ΠΚ, τότε μόνο θα υπάρχουν περισσότερες πράξεις, που αν συνδέονται και με την ταυτότητα της αποφάσεως προς τέλεσή τους, θα αποτελούν κατ' εξακολούθηση τέλεση αυτής, αν κάθε επιζήμια για τον παθόντα πράξη είναι αποτέλεσμα χωριστής πλάνης του εξαπατηθέντος, που προκλήθηκε από χωριστή απατηλή συμπεριφορά του κατηγορουμένου.

Αντίθετα, τελείται μία πράξη απάτης, όταν ο δράστης προβαίνει σε ψευδείς παραστάσεις που επαναλαμβάνονται

μέχρις ότου καλλιεργηθεί στο εξαπατηθέν πρόσωπο η επιδιωκόμενη πλάνη, εξαιτίας δε της άπαξ επελθούσης πλάνης, ο εξαπατώμενος προβαίνει σε περισσότερες και σε διαφορετικούς χρόνους (διαδοχικές) επιζήμιες πράξεις. ¹¹Την ανωτέρω άποψη δεν έθιξε και δεν έλαβε υπ' όψιν του το σχολιαζόμενο βούλευμα.

2. Διαχρονικό δίκαιο: Αρ. 216, 386 ΠΚ, Ν 1608/1950

Α. Βασική μορφή (άρθρο 216 ΠΚ)

Αναφορικά με το αδίκημα της πλαστογραφίας (αρ. 216 ΠΚ), σε περίπτωση υιοθέτησης της εισαγγελικής πρότασης για πλημμεληματική πλαστογραφία χρήζει εφαρμογής η διάταξη που ίσχυσε με τον Ν. 4619/2019.

Με τον παλαιό ΠΚ προβλεπόταν ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών, ενώ με τον Ν. 4619/2019, προβλεπόταν φυλάκιση με κατώτερο όριο τις 10 ημέρες και

Σελ. 162

χρηματική ποινή. Έχει, λοιπόν, κριθεί, ότι επιεικέστερος είναι ο Νόμος, που προβλέπει χαμηλότερο ανώτατο όριο του είδους της ποινής, αν δε το ανώτατο όριο είναι το ίδιο, επιεικέστερος είναι αυτός που προβλέπει μικρότερο κατώτατο όριο, επί ίσων δε ποινών φυλάκισης ή κάθειρξης λαμβάνεται υπ' όψιν και η χρηματική ποινή που πάντα επιβάλλεται σωρευτικώς (ομοίως νομολογία, ΑΠ 1458/2019¹²), ενώ επιπλέον με την ίδια διάταξη και «η χρήση πλαστού δεν αποτελεί πλέον επιβαρυντική περίσταση κατά την παρ. 1 αλλά αυτοτελή πράξη (παρ. 2) που συρρέει φαινομενικά, όταν ακολουθεί την πλαστογραφία και απορροφάται από αυτήν¹³».

Τέλος, αναφορικά με την πρόβλεψη της κακουργηματικής πλαστογραφίας, όπως αυτή προβλέπεται στην παρ. 3 του αρ. 216 ΠΚ, ευνοϊκότερη θεωρείται η διάταξη του παλαιού ΠΚ, καθώς σε αντίθεση με τη μορφή, που έχει αυτή από την ισχύ του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019 και 4855/2021), προβλεπόταν ποινή καθειρξεως μέχρι 10 έτη χωρίς να προβλέπεται σωρευτικά χρηματική ποινή.

Β. Άρθρο 386 ΠΚ

Αναφορικά με το αδίκημα της απάτης, αυτό θα κριθεί *in concreto* ¹⁴, όπως ορίζει το αρ. 2 ΠΚ, καθώς ρητά πια το άρθρο αυτό κάνει λόγο για συνδυασμό διατάξεων νόμων. ¹⁵ Έτσι, λοιπόν, με την νέα του μορφή το αρ. 405 ΠΚ απαιτεί στην παρ. 1 του αρ. 386 ΠΚ έγκληση του παθόντος (ή δήλωση συνέχισης). Επομένως, το αρ. 405 παρ. 1 ΠΚ θα εφαρμοστεί συνδυαστικά ανεξάρτητα από τη μορφή του αρ. 386 παρ. 1 ΠΚ, που είναι ευμενέστερο.

Από την απλή σύγκριση των δύο μορφών της διάταξης του αρ. 386 παρ. 1 ΠΚ (Ν. 4619/2019 και 4855/2021) φαίνεται, ότι η νεότερη μορφή (παρούσα πρόβλεψη του αρ. 386 ΠΚ) προβλέπει μια επιβαρυντική πλημμεληματική περίπτωση, όταν η ζημία που προκλήθηκε είναι «ιδιαίτερα μεγάλη» και προβλέπει πλαίσιο ποινής φυλάκισης από 3 μήνες μέχρι 5 έτη και σωρευτικά χρηματική ποινή, ενώ, αν η ζημία δεν είναι ιδιαίτερης μεγάλης αξίας, προβλέπει πλαίσιο ποινής φυλάκισης από 10 ημέρες μέχρι 5 έτη, χωρίς επιπλέον πρόβλεψη χρηματικής ποινής. Η διάταξη που θα εφαρμοστεί, θα κριθεί *in concreto*, καθώς στην χρονική περίοδο από 01/07/2019 μέχρι 12/11/2021 δεν προβλεπόταν η επιβαρυντική πλημμεληματική περίπτωση.

Σε περίπτωση κακουργηματικής μορφής απάτης, όταν η πράξη αφορά απάτη άνω των 120.000 ευρώ (αρ. 386 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ), τότε ευμενέστερη είναι η διάταξη του παλαιού ΠΚ, καθώς προέβλεπε στερητική της ελευθερίας ποινή καθειρξεως μέχρι 10 έτη χωρίς σχετική πρόβλεψη για χρηματική ποινή.

Γ. Ν. 1608/1950

Αναφορικά με τον Ν. 1608/1950, η αντιμετώπισή του στα πλαίσια του αρ. 2 ΠΚ είναι ενιαία τόσο στο αδίκημα της πλαστογραφίας (αρ. 216 παρ. 4 ΠΚ) όσο και στο αδίκημα της απάτης (αρ. 386 παρ. 2 ΠΚ).

3. Η κρίση του Συμβουλίου

Το τριμελές Συμβούλιο Ρόδου δέχτηκε, ότι η σύγκριση για την εύρεση της ευμενέστερης διάταξης θα γίνει αφενός μεταξύ των ως άνω διατάξεων (αρ. 216 παρ. 4 και 386 παρ. 2 ΠΚ) του ισχύοντος ΠΚ, αφετέρου αυτών των άρθρων 216 και 386 παρ. 3β – 1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, σε συνδυασμό όμως με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1608/1950, δεδομένου ότι ο νόμος αυτός δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, άποψη που βρίσκει απέναντι το σκεπτικό της προτάσεως της εισαγγελέως (βλ. παρακάτω).

Δυνάμει των ανωτέρω η τριμελής σύνθεση του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Ρόδου υποστήριξε, ότι ευμενέστερες τυχάνουν οι διατάξεις των άρθρων 216 παρ. 4 ΠΚ και 386 παρ. 2 Νέου ΠΚ, αφού -συγκρινόμενων των στερητικών της ελευθερίας ποινών- η απειλούμενη με αυτές ποινή της κάθειρξης των δέκα (10) τουλάχιστον ετών με ανώτερο όριο αυτό των δεκαπέντε (15) ετών (κατά την ευμενέστερη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 52 του ισχύοντος ΠΚ) είναι ευμενέστερη της ποινής της κάθειρξης, όπως προβλεπόταν στο άρθρο 1 παρ. 1 εδ. α' του

Ν. 1608/1950 (5 έως 20 έτη βάσει του άρθρου 52 παρ. 3 προϊσχύσαντος ΠΚ μη εφαρμοζόμενου του άρθρου 52

παρ. 2 ισχύοντος ΠΚ).

Την άποψη αυτή έχει υιοθετήσει και ο ΑΠ με την υπ' αριθμ. 651/2020 απόφασή του¹⁶, η οποία υποστηρίζει ότι: «Ο ανωτέρω νόμος (1608/1950) και κάθε διάταξη που τον τροποποιούσε, ο οποίος δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία, που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, μεταξύ των οποίων και αυτά της πλαστογραφίας και της απάτης, αλλά απλώς επαύξανε υπό ορισμένες προϋποθέσεις την ποινή και καθιστούσε την πράξη κακουργηματική, καταργήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 462 ΠΚ», άρα με την κατάργησή του οι σχετικές πράξεις που καλύπτονταν από την αντικειμενική υπόσταση αυτού τυποποιούνται πλέον στις διατάξεις των αρ. 216 παρ. 1 και παρ. 4 και 386 παρ. 2 του νέου ΠΚ» (ομοίως και μέρος της θεωρίας¹⁷).

Το Συμβούλιο, λοιπόν, παίρνει ξεκάθαρα θέση ως προς τις διατάξεις που ισχύουν με την κατάργηση του Ν. 1608/1950. Εμμέσως, όμως, διαφωνεί ρητά και με την άποψη, που υποστηρίζει μέρος της θεωρίας¹⁸, σύμφωνα με την οποία, εφόσον εφαρμοστούν οι διατάξεις του παλαιού ΠΚ, που προβλέπει ανώτερη ποινή τα 20 έτη, θα πρέπει να εφαρμοστεί σε συνδυασμό με (αρ. 94 παρ. 1 ΠΚ) τα ανώτερα όρια της καθειρξεως του Νέου ΠΚ, ήτοι τα 15 έτη, άποψη που έχει υποστηρίξει και η νομολογία (ΑΠ 652/2020, όπου έκρινε το ζήτημα σε αδίκημα του αρ. 380 ΠΚ¹⁹).

4. Η εισαγγελική πρόταση

Η Εισαγγελέας με την πρότασή της, όμως, υποστήριξε ότι σε περίπτωση κακουργηματικής δίωξης θα είχαν εφαρμογή οι διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν την τιμώρηση του δράστη χωρίς την επιβαρυντική περίπτωση «κατά

Σελ. 163

του Δημοσίου», καθώς «ο Ν. 1608/1950 δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία, που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο αρ. 1 παρ. 1 αυτού, μεταξύ των οποίων και της απάτης, αλλά απλώς επαύξανε υπό ορισμένες προϋποθέσεις την ποινή και καθιστούσε την πράξη κακουργηματική». Επομένως, με την κατάργηση του νόμου αυτού δυνάμει του αρ. 462 ΠΚ, θα πρέπει να εφαρμοστεί αποκλειστικά το αρ. 386 παρ. 3 του προϊσχύσαντος ΠΚ, θέση την οποία υποστηρίζει και η ΟΛΑΠ 1/2020 στο σκεπτικό της και δεν μπορεί να καταδικαστεί για την επιβαρυντική περίπτωση «κατά του Δημοσίου».

5. Μεταβολή κατηγορίας

Η Εισαγγελέας πρότεινε την μεταβολή της κατηγορίας στην πλημμεληματική μορφή των αδικημάτων σε βάρος του Δημοσίου.

Το Συμβούλιο, όμως, διαφωνώντας με την ανωτέρω πρόταση, τελικά παρέπεμψε τους κατηγορούμενους για τα αδικήματα α) της πλαστογραφίας κατ' εξακολούθηση με συνολικό όφελος και ζημία του Δημοσίου άνω των 120.000 ευρώ (της παρ. 1 για την α' κατηγορούμενη και τη χρήσης για τον β' κατηγορούμενο) και β) της απάτης κατ' εξακολούθηση και κατά συναυτουργία, με συνολική ζημία του ελληνικού Δημοσίου και αντίστοιχο όφελος των δραστών άνω των 120.000 ευρώ.

Οι κατηγορούμενοι φέρονται ότι κατέθεσαν πλαστές ασφαλιστικές και φορολογικές ενημερότητες, οι οποίες φέρονταν ότι είχαν εκδοθεί από τον ΕΦΚΑ και την αρμόδια ΔΟΥ, με σκοπό να εισπράξουν από τον ΕΟΠΥΥ, τις σχετικές δαπάνες, που τους οφείλονταν.

Σημειωτέον, ότι γίνεται δεκτό στο προσβαλλόμενο βούλευμα, ότι η προσκόμιση ασφαλιστικής ενημερότητας είναι απαραίτητη προϋπόθεση (βάσει νόμου) για να εισπράξει οποιαδήποτε επιχείρηση χρήματα, που υπερβαίνουν τις 3.000 ευρώ από τον ΕΟΠΥΥ, όπως επίσης και τα ποσά που τελικά κατέβαλλε ο ΕΟΠΥΥ αποτελούσαν νόμιμες δαπάνες που δικαιούνταν οι κατηγορούμενοι.

Η πρόταση της Εισαγγελέως για την μεταβολή των κατηγοριών σε πλημμεληματικές βασίζεται στο σκεπτικό, ότι οι πράξεις της πλαστογραφίας και της απάτης θα ζημίωναν το Δημόσιο και θα ωφελούσαν τον β' κατηγορούμενο με ποσό ίσο με τις οφειλές, που εκκρεμούσαν ενώπιον του ΕΚΦΑ και της ΔΟΥ, οι βεβαιώσεις μη οφειλής των οποίων πλαστογραφήθηκαν, και όχι ίσο με το ποσό των νόμιμων δαπανών, τα οποία αιτήθηκαν και εισέπραξαν οι κατηγορούμενοι από τον ΕΟΠΥΥ (209.300 ευρώ) καταθέτοντας ως απαραίτητα δικαιολογητικά (εκ του νόμου) τα πλαστά έγγραφα.

Αντιθέτως, η τριμελής σύνθεση θεώρησε, ότι εφόσον οι κατηγορούμενοι μπορούσαν να αιτηθούν των σχετικών ποσών από τον ΕΟΠΥΥ μόνο με την ταυτόχρονη απόδειξη της συνδρομής της νόμιμης προϋπόθεσης (ασφαλιστική και φορολογική ενημερότητα), άρα η ζημία του Δημοσίου είναι, όχι μόνο το ποσό που ο ΕΟΠΥΥ δεν

θα απέδιδε από το σύνολο των απαιτήσεων, καθώς εμφανιζόταν ως αρρύθμιστη οφειλή προς τον ΕΦΚΑ και τη ΔΟΥ, και θα παρακρατούσε, αλλά ολόκληρο το απαιτούμενο ποσό που αποδόθηκε με την χρήση των πλαστών εγγράφων από τον ΕΟΠΥΥ (209.300 ευρώ).

Στο αδίκημα της πλαστογραφίας έχει κριθεί νομολογιακά ως κρατούσα άποψη (ΟΛΑΠ 3/2008²⁰), ότι το περιουσιακό όφελος ή βλάβη δεν είναι αναγκαίο να είναι άμεσα συνδεδεμένο με την πλαστογραφία, αλλά αρκεί ότι αυτά έχουν ενταχθεί στο εν γένει παραπλανητικό σχέδιο του δράστη και διαμορφώνονται με την πλαστογραφία οι προϋποθέσεις για να υπάρχει στη συνέχεια η δυνατότητα (κίνδυνος), έστω και με την παρεμβολή άλλων μετά ταύτα ενεργειών του δράστη, για την επέλευση του αποτελέσματος. Έρεισμα, βέβαια, βρίσκει και η αντίθετη άποψη, που ορίζει, ότι για να χαρακτηριστεί ως κακουργηματική μια πράξη πλαστογραφίας θα πρέπει το σκοπούμενο όφελος με βλάβη τρίτου να είναι άμεσα συνδεδεμένο με την πράξη του δράστη της πλαστογραφίας και δεν αρκεί η διαμόρφωση των προϋποθέσεων επέλευσης κάποιας περιουσιακής ωφέλειας ή βλάβης τρίτου.²¹

Στο αδίκημα της κακουργηματικής απάτης κατά του Δημοσίου (ομοίως και σε κάθε μορφή απάτης) θεωρία²² και νομολογία δέχονται ως συστατικό στοιχείο του εγκλήματος τη βλάβη του παθόντος, στη συγκεκριμένη περίπτωση του Δημοσίου. Νομολογιακά γίνεται δεκτό, ότι ως βλάβη νοείται η μείωση ή χειροτέρευση της περιουσίας του παθόντος²³ και όχι απλώς η ηθική βλάβη, έστω και αν υπάρχει ενεργός αξίωση (κατά του δράστη ή τρίτου) προς ανόρθωσή της. Άρα, βλάβη θεωρείται η διαφορά της αξίας της περιουσίας που υπήρχε πριν από την πράξη, ενώ περιουσία θεωρούνται τα εμπράγματα και τα ενοχικά δικαιώματα.

Με την απλή ανάγνωση του σχετικού βουλεύματος και του σκεπτικού της εισαγγελικής πρότασης γίνεται σαφές, ότι τόσο η αρμόδια Εισαγγελέας όσο και οι τακτικοί δικαστές οδηγούνται σε διαφορετική κρίση, αλλά χρησιμοποιούν την ίδια νομική βάση (ΟΛΑΠ 3/2008) αναφορικά με το αδίκημα της πλαστογραφίας (επικαλούνται και τις ίδιες αποφάσεις του ΑΠ²⁴) και τη σύνδεση της αναφερόμενης στην α.υ. βλάβης άνω των 120.000 σε σχέση με την υλική πράξη της πλαστογραφίας ή της χρήσης του πλαστού.

Η διαφοροποίηση των ανωτέρω απόψεων έγκειται στο γεγονός, ότι η Εισαγγελέας θεωρεί πως η βλάβη - ζημία του Δημοσίου έγκειται τελικά, όχι στο ποσό, το οποίο έλαβε η επιχείρηση από τον ΕΟΠΥΥ, αλλά στα ποσά, τα οποία όφειλε στον ΕΚΦΑ και στη ΔΟΥ, και στην αφαίρεση των οποίων δεν προέβη ο ΕΟΠΥΥ από το ποσό, το οποίο απέδωσε τελικά (209.300 ευρώ) λόγω ακριβώς της κατάρτισης και της χρήσης των πλαστών ενημεροτήτων (βεβαιώσεις μη οφειλής).

Πυρήνας της ανωτέρω πρότασης φέρεται να είναι, ότι οι δαπάνες που αποπλήρωσε ο ΕΟΠΥΥ, ήταν νόμιμες και τις δικαιούνταν η επιχείρηση, εφόσον λοιπόν δεν μπορούσε

Σελ. 164

να εξοφλήσει ή να ρυθμίσει όλες τις ληξιπρόθεσμες βεβαιωμένες οφειλές, όφειλε να ζητήσει από τον ΕΦΚΑ και τη ΔΟΥ βεβαιώσεις οφειλής που θα ανέγραφε το σύνολο αυτών και θα παρακρατούνταν από τις νόμιμες απαιτήσεις της επιχείρησης-φαρμακείο από τον ΕΟΠΥΥ που θα αποδίδονταν νομίμως.

Αντιθέτως, το σκεπτικό του Συμβουλίου «απαντάει» στο ανωτέρω, με το νομικό επιχείρημα ότι «ο παράνομος χαρακτήρας του σκοπούμενου οφέλους ή και της αντίστοιχης βλάβης στα αδικήματα της πλαστογραφίας και της απάτης δεν αναιρείται από την ενδεχόμενη ύπαρξη μιας αξίωσης του δράστη προς απαίτηση ορισμένης παροχής εκ μέρους του ζημιωθέντα, εάν η επιδίωξη της είσπραξης της εν λόγω αξίωσης λαμβάνει χώρα με παράνομο τρόπο και χωρίς την τήρηση των νόμιμων προϋποθέσεων». Μάλιστα, στηρίζει την ανωτέρω θέση σε σχετική νομολογία του εγκλήματος της εκβίασης που παραθέτει (ΑΠ 1036/2020, 1150/2018).

Πρέπει να τονιστεί ότι η πιο σύγχρονη νομολογία (ΑΠ 604/2021²⁵ - περίπτωση εκβίασης) ακολουθεί και την αντίθετη άποψη υποστηρίζοντας ότι «ο σκοπός αποκόμισης παράνομου οφέλους (κοινό στοιχείο στα αδικήματα της πλαστογραφίας, απάτης και της εκβίασης) υπάρχει όταν ο υπαίτιος γνωρίζει ότι το περιουσιακό όφελος που επιδιώκει δεν αποτελεί αντικείμενο νόμιμης απαίτησης, δηλαδή δεν στηρίζεται σε κάποια νόμιμη αξίωση αυτού κατά του παθόντος». Την ανωτέρω άποψη δέχεται η θεωρία²⁶ και παλαιότερες αποφάσεις του ανώτατου ακυρωτικού²⁷, υποστηρίζοντας «ότι πρέπει το επιδιωκόμενο όφελος στο έγκλημα του εκβιασμού να είναι “παράνομο”, δηλαδή να μην αποτελεί νόμιμη απαίτηση του δράστη ή του άλλου, και να τελεί σε σχέση υλικής αντιστοιχίας με τη ζημία, έτσι ώστε να αποτελεί αυτό την αντίστροφη όψη της ζημίας, δηλαδή ο δράστης να γνωρίζει, ότι αυτό που επιδιώκει δεν στηρίζεται σε νόμιμη αξίωση κατά του παθόντος».

Επιπλέον, υπέρ της εισαγγελικής πρότασης είναι, ότι η έννοια της «περιουσιακής βλάβης» στο αδίκημα της απάτης ορίζεται (κρατούσα άποψη) ως η μείωση της περιουσίας, δηλαδή η επί το έλαττον, διαφορά μεταξύ της

χρηματικής αξίας την οποία είχε πριν την περιουσιακή διάθεση που προκλήθηκε με την απατηλή συμπεριφορά και εκείνης που απέμεινε μετά από αυτήν.²⁸ Εξάλλου, ο νόμος προβλέπει στο αρ. 405 παρ. 2 την έμπρακτη μετάνοια για το σύνολο του εγκλήματος του αρ. 386 ΠΚ (και στην απάτη κατά του Δημοσίου), γεγονός που καταδεικνύει ότι από τη στιγμή που το έννομο αγαθό που προσβάλλεται είναι αποκλειστικά και μόνο η περιουσία και όχι η εντιμότητα στις συναλλαγές ή η ελευθερία διάθεσης ή η υποχρέωση στην αλήθεια, πρέπει η ζημία να υπολογίζεται μόνο ως μείωση της περιουσίας.

Τέλος, υπέρ της άποψης αυτής θα μπορούσε να είναι και ο ορισμός της ζημίας «στην απάτη περί την πρόσληψη σε θέση εργασίας με πλαστό τίτλο σπουδών». Η ΟΛΑΠ 3/2019²⁹ απεφάνθη ότι η ζημία του Δημοσίου ισοσταθμίζεται με το όφελος από την αντιπαροχή της εργασίας του παράνομα (με πλαστά έγγραφα) προσληφθέντος, εκτός αν απαιτούνται «ιδιαίτερες ικανότητες, γνώσεις και προσόντα» και το πλαστό πτυχίο παραπέμπει σε κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα και η παροχή εργασίας, ενόψει της φύσης της, απαιτεί κάποια ιδιαίτερη γνώση ή δεξιότητα, διότι στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για «ισάξια αντιπαροχή».

Επίσης και στο αδίκημα της πλαστογραφίας, η καθιέρωση του αρ. 217 παρ. 3 ΠΚ από το 2019 με τον Νέο ΠΚ, η πλαστογραφία ή χρήση πλαστού εγγράφου που αφορά την κατάληψη θέσης εργασίας, αποσυνδέεται από την κακουργηματική περίπτωση του αρ. 216 παρ. 3 ΠΚ. Ο νομοθέτης θεωρεί ότι παρά την χρήση πλαστών εγγράφων για την πρόσληψη, που ήταν απαραίτητα εκ του νόμου (όπως στην συγκεκριμένη περίπτωση), δεν υπάρχει το απαιτούμενο όφελος ή ζημία που οδηγεί στην κακουργηματική μορφή του αρ. 216 παρ. 3 ΠΚ, καθώς οι μισθοί ουσιαστικά αποτελούν νόμιμη αντιπαροχή.

Δυνάμει αυτού αιτιολογείται, ότι ειδικά στο έγκλημα της απάτης, η νομιμότητα των δαπανών, που απέδωσε ο - ΕΟΠΥΥ και η δυνατότητα να παρακρατούνταν το ποσό, που αφορούσαν τα πλαστά έγγραφα από την καταβολή του ποσού του ΕΟΠΥΥ, δεν μπορεί να θεωρηθεί εν συνόλω ως ζημία, αλλά η ζημία ανήρχετο μέχρι το ποσό, το οποίο έπρεπε να παρακρατηθεί αν δεν εκδίδονταν οι πλαστές ενημερότητες.

¹ 1 . Α. Χαραλαμπίδης, Ο νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος 1ος, σελ. 1422, Μαργαρίτης Μ., Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, άρθρο 94 ΠΚ, σελ. 585, ΑΠ 1164/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, 537/2019, ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 107/2020 ΤΝΠ QUALEX, Α. Ζήσης, Ποινικός Κώδικας, Κατ' άρθρο Νομολογία Αρείου Πάγου – ΕΔΔΑ, 2022, σελ. 769.

² 2 . ΑΠ 506/2017 ΤΝΠ QUALEX.

³ 3 . Χ. Μυλωνόπουλος, ΠοινΔι ΕιδΜ, αρ. 216-223, σελ. 118.

⁴ 4 . Α. Χαραλαμπίδης, Ο νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος 1ος, σελ. 1423, ΑΠ 967/2006 ΠοινΧρ 2007, 334, ΣυμβΑΠ 1529/2004 ΠοινΧρ 2005, 632, ΑΠ 164/2001 ΠοινΧρ 2001, 904.

⁵ 5 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, ΠΝ Σάκκουλας, άρθρο 94 ΠΚ, σελ. 585.

⁶ 6 . ΣυμβΑΠ 1559/2002, ΠοινΧρ 2003, 535, Μωραΐτης, ΠοινΔικ 1999, 689, ΑΠ 106/1995 ΠοινΧρ ΜΣΤ', 191.

⁷ 7 . ΑΠ 303/2013 ΠοινΧρ 2014, 340, ΑΠ 669/2016 ΤΝΠ QUALEX, ΣυμβΑΠ 1559/2002, ΠοινΧρ 2003, 535, ΣυμβΑΠ 357/2001, ΠοινΧρ 2001, 984, ΣυμβΠλημΗρακλείου 354/2010, ΠοινΧρ 2011, 60.

⁸ 8 . ΑΠ 91/2021, ΤΝΠ QUALEX, Α. Ζήσης, Ποινικός Κώδικας, Κατ' άρθρο Νομολογία Αρείου Πάγου – ΕΔΔΑ, 2022, 506.

⁹ 9 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, άρθρο 94 ΠΚ, σελ. 575.

¹⁰ 10 . ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ 2020, 708.

¹¹ 11 . ΑΠ 128/2018 ΠοινΔικ 2018, 1126.

¹² 12 . ΑΠ 1458/2019, ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ 2019, 1075, Α. Ζήσης, Ποινικός Κώδικας, Κατ' άρθρο Νομολογία Αρείου Πάγου – ΕΔΔΑ, 2022, 506.

¹³ 13 . ΑΠ 91/2021, ΤΝΠ QUALEX.

¹⁴ 14 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, άρθρο 94 ΠΚ, σελ. 30.

¹⁵ 15 . Χ. Νάιντος, ΠοινΧρ 2020, 64.

¹⁶ 16 . ΑΠ 651/2020 ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ 2021, 689.

¹⁷ 17 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, Ερμηνεία άρθρου 94 ΠΚ, σελ. 578.

¹⁸ 18 . Α. Χαραλαμπίδης (επιμ.), Ο νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος 1ος, σελ. 1417.

¹⁹ 19 . ΑΠ 652/2020 ΤΝΠ QUALEX.

²⁰ 20 . ΟΛΑΠ 3/2008, ΠοινΧρ 2008 404, ΑΠ 623/2019, ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 573/2019 ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 420/2018 ΠοινΧρ 2019, 192.

²¹ 21 . ΤριμΕφΘεσ 568/1995, Υπερ 1996, 828, ΠλημΑθ 3133/2007, ΠοινΧρ 2008, 259, ΠλημΑθ 3161/2001, ΠοινΧρ 2001, 825, Α.

Χαραλαμπίδης, Ο νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος 1ος, σελ. 1414.

²² 22 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, Ερμηνεία άρθρου 94 ΠΚ, σελ. 1214.

²³ 23 . ΑΠ 308/2018 ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 558/1208, ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 119/2011 ΠοινΔικ 2011, 1173, ΑΠ 382/2006 ΠοινΧρ ΝΣΤ', 899.

²⁴ 24 . ΑΠ 212/2022, ΑΠ 1/2021, ΑΠ 160/2020, ΑΠ 61/2020 ΤΝΠ QUALEX.

²⁵ 25 . ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ 2022, 1087 (παρ. Κ. Βαθιώτης).

²⁶ 26 . Μ. Μαργαρίτης, Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία – Εφαρμογή, 2020, Π.Ν. Σάκκουλας, Ερμηνεία άρθρου 94 ΠΚ, σελ. 1196.

²⁷ 27 . ΑΠ 1209/2007 ΠοινΧρ ΝΗ', 335, ΑΠ 2150/2006 ΠοινΧρ ΝΖ', 225, ΑΠ 419/1990 ΠοινΧρ Μ', 1120.

²⁸ 28 . ΑΠ 107/2020, ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 457/2020, ΤΝΠ QUALEX, ΑΠ 196/2015 ΠοινΔικ 2017, 45 (παρ. Σ. Μπαλάς, ΠοινΧρ 2017, 274), Α. Χαραλαμπίδης, Ο νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Τόμος 2ος, σελ. 3078.

²⁹ 29 . ΤΝΠ QUALEX, ΠοινΔικ 2019, 594.

